

N:o 10.

Ank. till Riksd. Kansli den 22 April 1884, kl. 1 e. m.

*Första Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 6, i
anledning af väckt fråga om framställning till Kongl.
Maj:t rörande villkoren för enskilda telefonledningars
uppsättande på viss mark.*

Uti en inom Första Kammarerna väckt, till Utskottet hänvisad motion (N:o 47) har Herr *Reutersvärd*, efter att hafva lemnat en redogörelse för telefonledningars uppkomst och utbredning samt för lagstiftningen derom i Sverige och åtskilliga andra länder, hufvudsakligen anført:

att Kongl. kungörelsen den 20 April 1883, angående förbud att utan Kongl. Maj:ts särskilda tillstånd uppsätta telegraf-, telefon- och likartade förbindelser å viss mark, syntes vara affattad utan tillräcklig hänsyn till telefonens betydelse för handeln och industrien och till den utveckling, detta nya redskap i samfärdselns och den menckliga kulturens tjenst sannolikt inom en snar framtid komme att hafva;

att det väl kunde anses för gifvet att inom få år ej allenast nästan hvarje telegraf- och jernvägsstation komme att utgöra en central telefonstation för den omgifvande neyden, utan ock att telefoner komme att förefinnas vid hvarje bruk, större fabrik och egendom;

att det i så fall oftast vore mest beqvämt att framdraga ledningen utmed allmän landsväg, hvilket i de flesta fall kunde ske utan det ringaste men för landsvägstrafiken;

att det likväl, för erhållande af tillstånd härtill, nu skulle behövas vidlyftiga »skrifverier», som torde verka mera afskräckande för många affärsman än den obetydliga kostnaden, hvarjemte det kunde ifrågasättas huruvida det vore för Kongl. Maj:t utförbart att med nödig sakkännedom pröfva den massa dylika ansökningar, som väl årligen torde inkomma, om ofvanberörda Kongl. kungörelse fortfarande blefve gällande och i sin fulla utsträckning tillämpades, vid hvilket förhållande det för undvikande af godtycke härvidlag möjligen vore lämpligast att en gång för alla lemna tillstånd till dylika för enskildt bruk afsedda anläggningar, så vidt telefontråden framdroges på ett visst afstånd från telegrafledning och Konungens Befallningshafvande, åt hvilken öfverinseendet öfver landsvägen vore anförtrodd, ansåge telefonledningen ej vara för landsvägstrafiken hinderlig;

att, åtminstone för det närvarande, det torde vara för regeringen omöjligt att, utan allt för dryga kostnader och inrättande af en stor telefonstat, anlägga telefonnät öfverallt, der allmänheten med skäl kunde göra anspråk på dylika ledningar och der handeln och industriens behof ovilkorligen fordrade desamma, likasom det torde vara för regeringen svårt att utan orättvisa bestämma statstelefonnätets utsträckning och omöjligt att härvidlag undgå det bittraste klander af dem, hvilkas intressen ej tillgodosetts, men att dessa olägenheter lätt kunde undvikas, om på sådana ställen, der staten icke funne det vara med sitt intresse förenligt att nu genast anlägga telefon, koncessioner på viss tid lemnades åt enskilda bolag, utan att några onödiga hinder och svårigheter blefve uppställda för bolagens verksamhet;

att genom ett sådant förfarande visserligen en eller annan mindre telegrafstation torde blifva öfverflödig, men att någon verklig minskning i telegrafverkets inkomster derigenom så mycket mindre vore att befara, som den nya lättnad, vetenskapen här beredt handeln och industrien, torde åstadkomma behof af lifigare meddelanden såväl med telegraf som med post; samt

att hvad beträffade den af Telegrafstyrelsen uttalade betänklighet med anledning deraf, att man med telefon skulle kunna uppfatta innehållet af ett telegram, som befordrades på en parallelt med telefonen framgående telegraftråd, så kunde denna olägenhet helt och hållet undvikas genom fastställande af ett minimiafstånd, inom hvilket telefontråd ej finge framdragas parallelt med telegrafledning.

På grund af hvad sålunda anfördt blifvit, har motionären föreslagit,

»att Riksdagen ville ingå till Kongl. Maj:t med en underdånig anhållan, det Kongl. Maj:t måtte vidtaga sådana förändringar i förordningen af den 20 April 1883, att de deri stadgade hinder, svårigheter och omgångar måtte så mycket som möjligt undanrödjas, på det att omfattande telefonförbindelser må kunna utveckla sig till fromma för landets handel och industri.»

Kongl. kungörelsen den 20 April 1883 stadgar »att å kronans mark eller inom området för allmän landsväg, statens eller sådan enskild jernväg, som åtnjuter förbindelse med statens telegrafnät, icke må af enskild person eller bolag upprättas telegraf-, telefon- eller likartad förbindelse, så framt Kongl. Maj:t icke dertill lemnat nådigt tillstånd; börande ansökning härom göras i Finansdepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts Kansli».

Utan tvifvel vore, såsom motionären anmärker, telefonens vidsträckta användande till stort gagn för det allmänna. Vid sådant förhållande torde ej staten böra uppträda med sådana verksamma hinder emot telefonanläggning, som en alltför ensidig eller sträng tillämpning af nyssnämnda Kongl. förordning medgifver och som redan på några ställen inom landet blifvit använda. Af bestämmelsen i förordningen att Kongl. Maj:t förbehållit sig pröfningsrätt angående upprättande af telegrafförbindelse inom område för enskild jernväg endast i det fall att jernvägen »åtnjuter förbindelse med statens telegrafnät» framgår att Kongl. Maj:t vill hafva i sin hand att förebygga befarad konkurrens med statstelegrafen från enskild person eller bolag; men då tillräckligt känt är, hurusom staten genom sin jernväg vid alla möjliga tillfällen medelst fraktnedsättning för veckor eller månader, allt efter behof, sjelf konkurrerar med enskild person eller bolag, synes det vara obilligt att staten skall, utan högst trängande behof, med maktspråk utestänga den enskilde från en gagnande företagsamhet till det allmännas tjänst, endast för en befarad konkurrens, hvilken ännu stödjer sig på ett antagande, som af erfarenheten måhända kommer att vederläggas. Deremot visar erfarenheten, att i de länder, der staten för sig förbehållit telefonväsendet eller ingripit såsom allmänhetens förmyndare, det icke kommit till den utsträckning, som der, hvarest det lemnats fritt. Detta bestyrkes äfven af förhållandet inom Sverige, der förordningen den 20 April 1883 redan på mindre tid än ett år lagt hinder i vägen mot 33 procent af sökta anläggningar.

Då Utskottet anser, att enskild företagsamhet för åvägabringande af en hastig utveckling af telefonförbindelser bör underlättas, men ostridigt är att för upprättande af telefonledning å allmän landsvägs område och å sådan kronans mark, som hon själf förvaltar, måste sökas tillstånd, får Utskottet med anledning af motionen hemställa,

att Riksdagen behagade uti skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla att, vid pröfning jemlikt förordningen den 20 April 1883 af ansökan om tillstånd att anlägga telefonledning, Kongl. Maj:t täcktes fästa hufvudsakligt afseende på befordrandet af denna nyttiga uppfinnings utbredande på billigaste vilkor.

Stockholm den 21 April 1884.

På Utskottets vägnar:

W. STRÅLE.

Reservationer:

af Herr *W. Stråle*: »Efter mitt omdöme bör frågan om rättighet för enskild man att anlägga telefonledning på allmän mark icke från statens synpunkt afgöras utan all hänsyn till statens telegrafverks underhåll och utveckling.

Till hufvudsaklig del gällande monopol för allmänhetens betjenande med telegrafiskt meddelande är stadgadt: i Belgien redan 1850, i Frankrike 1851, i Nederländerna 1852, i Italien 1853, i Schweiz 1854, i Portugal 1866, i Serbien 1867, i Tyskland 1867, i England 1869, i Rumänien 1871.

I Norge är genom lag den 19 Maj 1881 monopol fastställt för med-

delelser genom så väl *telegraf* som *telefon*; dock kan Konungen lemna tillstånd till lednings anbringande för vissa år. Undantag är gjordt för ledningar vid jernväg eller till enskildt bruk.

I Sverige, der telegrafnätet blifvit tillvägabragdt med bidrag från Handels- och sjöfartsfonden, utan särskildt anslag af Riksdagen, har stats-telegrafinrättningen icke erhållit samma privilegium, som af ålder varit postverket tillerkändt i fråga om befordran af bref; och torde anledningen dertill vara att söka i den omständigheten att, då staten var den förste, som tog befattning med telegrafliniers anbringande och bestred de dermed förenade betydliga kostnader, så att en enskild telegrafledning, som i allt fall sannolikt ej utan expropriation kunnat allmänt anläggas, ansågs af den enskilde såsom ett ingalunda vinstgifvande företag.

På sätt Telegrafstyrelsen i underdånigt memorial den 14 April 1882 anmält, bära flertalet af statens telegrafstationer icke underhålls- och driftkostnaderna; men öfverskottsmedel från andra stationer hafva hittills lemnat tillgång till att fylla bristen och att tillmötesgå en del af de många framställningarna om telegrafnätets utsträckning och nya stationers upprättande, synnerligast i Norrland.

Om nu vid de inkomstbringande, i mera tätt befolkade trakter af riket och på icke särdeles långt afstånd från hvarandra belägna stationer enskild telefonledning finge obehindradt och utan afgift till staten anläggas, så lärer det vara uppenbart att telegrafinrättningens verksamhet, åtminstone under den närmaste framtiden, komme att på dessa ställen i väsentlig mån inskränkas; och högst antagligt synes det vara att, såsom Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet, vid remissen i Medkammaren af en motion uti enahanda syfte, som den Utskottet erhållit till handläggning, antydt, telegrafverkets inkomster, äfven med antagande att telegrafanläggningen orubbadt anlitas för telegramvexling på längre afstånd, icke, åtminstone för närvarande, blifva tillräckliga för telegrafverkets bestånd och utveckling; äfvensom att betänkliga olägenheter skulle tillskyndas handeln, industrien och den allmänna rörelsen, derest man skulle på åtskilliga ställen i landet få nöja sig med telefoninrättningen, men förlora telegrafanläggningen.

Kongl. förordningen den 20 April 1883 har, såsom bekant är, blifvit, med afseende å statens intresse, tillämpad sålunda, att, der en bestämd konkurrens ansetts skola uppstå emellan telegrafverket och den enskilda telefonledningen, har tillåtelse till ledningens anbringande på all-

män mark icke meddelats, hvaremot i öfriga fall medgifvande till anläggningen lemnats.

Enligt mig tillhandakomna uppgifter har dylik tillåtelse medgifvits i femton fall, men vägrats för ledning t. ex. Stockholm—Upsala och Stockholm—Eskilstuna samt uti sex andra fall.

Emellertid har telefonväsendet utvecklats sig i Sverige på åtskilliga ställen med en utomordentlig hastighet; och otvifvelaktigt lär vara att behovet af telefonledningar emellan vissa städer äfvensom på landsbygden allt mera gör sig gällande.

Vid sådant förhållande och då efter mitt omdöme hinder för lämpliga telefonledningars anbringande icke bör möta af den omständighet, att ledningen, anlagd vare sig af telegrafverket, der telegraf redan finnes och staten följaktligen konkurrerar med sig sjelf, eller på enskild bekostnad, anses föranleda förlust för telegrafverket; utan synes det mig fast mera vara i sin ordning, att, om nödiga tillgångar komma att saknas för telegrafverkets underhåll och utveckling, bristen fylles af allmänna medel.

Med åberopande häraf, och under nyssnämnda förutsättning, hemställer jag,

att Riksdagen behagade uti underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att vid pröfning jemlikt förordningen den 20 April 1883 af ansökning om telefonledning emellan städer eller på landsbygden, Kongl. Maj:t, äfven om koncessionen skulle anses komma att medföra minskning uti statens telegrafverks inkomster, täcktes tillse om och på hvilka vilkor ansökningen må kunna bifallas;»

af Herr *Fosser*: »Den åberopade Kongl. kungörelsen stadgar »att å kronans mark eller inom området för allmän landsväg, statens eller sådan enskild jernväg, som åtnjuter förbindelse med statens telegrafnät, icke må af enskild person eller bolag upprättas telegraf-, telefon- eller likartad förbindelse, så framt Kongl. Maj:t icke dertill lemnar nådigt tillstånd».

Häraf finner man att berörda Kongl. kungörelse icke stadgar andra »hinder, svårigheter och omgångar» än att för anläggning af telefonledning å kronans mark, allmän landsväg samt statens och vissa enskilda jernvägar, erfordras tillstånd af Kongl. Maj:t.

Med skäl torde emellertid ej kunna ifrågasättas att utan all slags pröfning tillåta hvem som helst att å dylika områden göra några slags anläggningar, vare sig telefonledningar eller annat, och synes det mig, som om för vinnande af större enhet i tillämpningen af de grundsatser, enligt hvilka koncessionen må meddelas, en dylik pröfning lämpligare kan ega rum hos Kongl. Maj:t än, såsom motionären synes önska, genom Konungens Befallningshafvande i de olika länen.

Då jag sålunda icke kan dela motionärens uppfattning, att ifrågasättande Kongl. kungörelse stadgar några hinder, svårigheter eller omgångar, som böra undanrödjas, och jag är förvissad derom, att Kongl. Maj:t vid pröfning af begärda koncessioner till telefonanläggningar, på samma gång skäligt afseende dervid måste fästas vid telegrafverkets bestånd och intresse, jemväl tillser, att det kommunikationsmedel, som telegrafan erbjuder, må, såsom motionären afser, till fromma för landets handel och industri vinna önskelig utveckling, så anser jag mig böra hemställa,

att motionen icke må till någon Riksdagens åtgärd föränleda».
